

10.03.2016

Хлобистов Є., доктор економічних наук, професор; Колмакова В., кандидат економічних наук, старший науковий співробітник (відділ економічних проблем екологічної політики та сталого розвитку ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України»)

Приватні екологічні фонди: зарубіжний досвід і можливості для України

В умовах підвищення фінансової та бюджетної децентралізації на регіональному й локальному рівнях перед органами місцевого самоврядування особливо гостро постає питання пошуку додаткових фінансових джерел щодо вирішення нагальних екологічних проблем територіальних громад ([Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України»](#)).

Одним з альтернативних джерел фінансового забезпечення локальної екологічної політики в умовах децентралізації можуть стати позабюджетні екологічні фонди. При цьому слід зазначити, що наявна інституційна підтримка діяльності екологічних фондів у системі державної екологічної політики не відповідає сучасним економічним викликам і потребує свого реформування.

Огляд зарубіжного досвіду, зокрема, свідчить, що екологічні фонди зазвичай є суттєвим доповненням до бюджетного природоохоронного фінансування. Так, наприклад, екологічні фонди різного діапазону й характеру існують як у високорозвинутих країнах (США, Франція, Нідерланди), так і з менш розвинутою ринковою економікою (Польща, Болгарія, Чехія, Угорщина, Словаччина, Російська Федерація, Естонія). При цьому суттєвою їх відмінністю від українських фондів охорони навколишнього природного середовища є юридичний статус і незалежність від державного бюджету.

На нашу думку, особливе місце у вирішенні локальних екологічних проблем на місцевому рівні можуть займати також і приватні екологічні фонди. Їх діяльність є малодослідженою, проте може становити певний науковий і практичний інтерес щодо можливої імплементації кращих зразків у процесі децентралізації влади в Україні. Прикладом одного з перших успішних приватних екологічних фондів є «Фонд Аландських островів за майбутнє Балтійського моря», створений Андерсом Вікльофом у 1989 р. для охорони навколишнього середовища Балтики. *(Довідково: архіпелаг Аландських островів розміщений у північній частині Балтійського моря між Фінляндією та Швецією і на правах автономії належить Фінляндії. Населення, чисельність якого становить майже 25000, на 95 % шведського етнічного походження. У цьому контексті надзвичайно цікавим є унікальний досвід Фінляндії, яка змогла упродовж нетривалого історичного періоду успішно*

подолати гострий сепаратистський конфлікт з етнічними шведами Аландських островів, і цей результат пропагує як зразок для інших конфліктних регіонів Європи та світу.)

Починаючи з 1990 р. й упродовж 25 років фонд Балтійського моря відзначає щорічними преміями внесок окремих людей та організацій в охорону навколишнього середовища регіону. Відзначаються найкращі інвестиційні проекти, технічні рішення, наукові дослідження, навчальні програми та інші заходи, які сприяють поліпшенню стану Балтійського моря. Загалом понад 650 000 євро вручено за ці роки 72 особам й організаціям (детальніше: <http://www.nefco.org/ru/news>). На сьогодні в Аландській провінції існує вже декілька аналогічних екологічних фондів, які були створені провідними комерційними компаніями, що безпосередньо займаються екологією Балтійського моря з найширшого спектра проблем. Традиційно громадяни та промисловість перераховують їм кошти, які потім витрачаються на природоохоронні проекти та інвестиції із залученням різних виконавців: від університетів і науково-дослідних інститутів до асоціацій та організацій громадян, муніципалітетів, міської влади, приватних осіб.

Сьогодні в Україні наявні всі інституційні умови для створення приватних екологічних фондів на рівні територіальних громад. Безперечними перевагами зазначеного є те, що ці фонди як неурядові організації безпосередньо представляють громадянське суспільство, володіють необхідною гнучкістю та фінансовою мобільністю і не мають фінансових обмежень. Приватні екологічні фонди вільні від корпоративних зобов'язань, належать самі собі і керуються лише власним статутом. Сподіваємося, що заради сприятливого екологічного майбутнього в Україні, можливо, будуть створюватися приватні екологічні фонди на рівні територіальних громад (на зразок Балтики) для вирішення конкретних локальних екологічних проблем.